

با هم و کنار هم

محمد نصیری، رئیس سازمان داوطلبان اخوانه بزرگ جمعیت هلال احمر و به‌ویژه سازمان داوطلبان میزبان نیکو کاران و فعالان اجتماعی و داوطلبان علاقه‌مند به خدمت‌رسانی و حمایت از نیازمندان و آسیب‌دیدگان بوده‌است. امیدواریم با هم و کنار هم بتوانیم در مسیر کاهش مشکلات و مسائل اجتماعی در سطوح مختلف جامعه قدم برداریم. یکی از مهمترین رویکردها و موضوع‌ها در دوران حاضر، تاب‌آوری افراد و جوامع محلی در شرایط عادی و اضطراری برابر انواع فشارها و مشکلات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سوانح است. امیدواریم با همکاری، تعامل و تعاون بیشتر بین همه دین‌مندان، شاهد کاهش مشکلات و افزایش تاب‌آوری در حوزه‌های مختلف باشیم. سازمان داوطلبان جمعیت هلال احمر همواره از مشارکت و همکاری با سازمان‌های مردم‌نهاد، موسسات خیریه و شبکه‌های موضوعی تشکل‌های مردمی حمایت کرده‌است. به همین خاطر، امروز گرد هم جمع می‌شویم تا از تلاش‌های همه سازمان‌های مردم‌نهاد، موسسات خیریه و گروه‌های اجتماعی خودجوش - که در مسیر بهبود وضع گروه‌های اجتماعی مختلف به خصوص گروه‌های در معرض آسیب و آسیب‌پذیر به صورت داوطلبانه و انسان‌دوستانه تلاش می‌کنند - قدر دانی کنیم.

امروز ۳۸۰ خیریه و تشکل مردم‌نهاد همکار هلال احمر کنار هم جمع می‌شوند

یک سقف بی‌وزن

یخچال، کولر، پنکه، تلویزیون، پیک‌نیک، ظروف آشپزخانه، تلویزیون، پوشاک زنانه، مردانه و بچگانه و اسباب بازی و لوازم التحریر می‌شود.

خدمات ارائه‌شده خیریه‌ها و تشکل‌های مردم‌نهاد در سیل هم‌شامل موارد زیر می‌شود:

- اعزام پزشک عمومی و متخصص و ارائه خدمات پزشکی و دارویی رایگان
- اعزام گروه‌های جهادی جهت لایروبی و تخلیه گل‌ولای
- ارسال تجهیزات و نفرا و ساخت آشپزخانه جهت طبخ غذای گرم
- ارسال تجهیزات و نفرا و ساخت نانواپی جهت پخت نان در محل
- ارسال کالاهای اساسی نظیر تانکر آب، تجهیزات اسکان، سیل‌بند، چادر، کانکس، برزنت، هیتر، فرغون و...
- برگزاری جشن‌های عروسی و شادی برای کودکان توسط تیم روان درمان و مددکاران
- ارائه کارت هدیه به افراد نیازمند و سیل‌زده که شناسایی شده بودند.
- تعمیر و بازسازی و ساخت منزل مسکونی
- ساخت حمام و سرویس بهداشتی

سمن‌ها با اعزام تیم‌ها و حضور مستقیم مسئولان خود و تحت نظارت جمعیت هلال احمر در منطقه حاضر شده و ضمن بررسی وضع و نیازسنجی مایحتاج، هدایا و اقلام را به دست سیل‌زدگان رساندند. برای همین، امروز که ۳۸۰ خیریه و تشکل مردم‌نهاد همکار هلال احمر برای نخستین بار کنار هم جمع می‌شوند، می‌تواند مقدمه یک راه بزرگ باشد؛ آن‌چنان که از روز «۲۷ مرداد» در تقویم به‌عنوان روزی برای «تفاهم و آشتی» یاد شود. در صفحه‌های پیش‌رو، با مسئولان حوزه فعالیت داوطلبانه، ۱۱ مدیر تشکل‌های مردم‌نهاد فعال در سیل و نماینده‌های موسسات مردم‌نهاد هر استان هم‌صحبت شده‌ایم.

به افتخار این همدلی باشکوه که در نهایت باعث کمک به آسیب‌دیدگان در بحران‌ها می‌شود، باید بلند شد، کلاه از سر برداشت و گفت: درود بر شما.

عملیات زلزله بزم می‌گفت: «ارسال بی‌رویه کمک‌های اهدایی داخلی یکی از مشکلات بزرگ در زلزله بزم بود. مرتباً اعلام کردیم که برای ارسال این کمک‌ها با جمعیت هلال احمر هماهنگ شوند، اما کمک‌ها بدون تفکیک به منطقه ارسال می‌شد؛ به گونه‌ای که تعداد کامیون‌هایی که کمک‌های اهدایی را به بزم می‌آوردند، به‌قدری بود که صف‌های طولانی برای تخلیه بار ایجاد می‌شد و گاهی رانندگان کامیون‌ها سهواً یا عمداً این وسایل را روی خاک‌ها تخلیه می‌کردند که از این موارد عکس و فیلم تهیه و منتشر شد و بعدها نیز گالیه کردند که چرا جمعیت هلال احمر در خصوص کمک‌های مردمی کوتاهی کرده‌است!»

حالا اما وقت آن رسیده که مسأله تعامل سازمان‌های مردم‌نهاد به سرانجام مشخصی برسد و این ماجرای طولانی با سرانجامی خوش زمینه‌ساز حمایت حداکثری از آسیب‌دیدگان در بحران‌ها شود. تجربه زلزله کرمانشاه درس بزرگی برای اقدام در سیل اخیر بود. در سیل ۹۸ چهره‌ها، خیریه‌ها و تشکل‌های مردم‌نهاد تلاش کردند تا با همراهی هلال احمر سهمی در اهدا و جمع‌آوری کمک‌ها داشته باشند. در این میان سمن‌ها متناسب با مسئولیت اجتماعی و حوزه تخصصی‌شان به میدان آمدند و با تبادل اطلاعات لازم به آسیب‌دیدگان یاری رساندند و خوش درخشیدند. آنها با ارتباط منجسم و منظم خود با هلال احمر توانستند بازویی برای این جمعیت در جلب و جمع‌آوری کمک‌های مردمی باشند. آخرین گزارش مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در سیل اخیر نشان می‌دهد که جمع مبلغ نقدی واریزی به عدد ۶۰۵,۰۷۷,۳۶۳,۳۲۰ ریال و ارزش ریالی هدایای غیر نقدی به عدد ۱۷۱۱,۰۲۳,۷۰۵,۵۸۸ ریال رسیده است.

اقلام دریافتی و توزیع‌شده شامل مواد غذایی و آب معدنی و نان (در برخی مناطق غذا و نان به صورت گرم طبخ شده)، مواد بهداشتی و شوینده (به صورت پاک‌شخصی و عمومی)؛ اقلام توانبخشی و دارویی نظیر ویلچر، واکر، دارو؛ لوازم زندگی شامل انواع زبرانداز؛ گاز،

ماجرای تعامل خیریه‌ها و موسسه‌های مردم‌نهاد ماجرای سابقه‌داری است. هم‌زمان با رشد سریع تشکل‌ها، در برخی از موارد میزان تک‌روی در این نهادها هم افزایش پیدا کرد. بعضاً تشکل‌ها، اولویت را برافزایی پرچم مجموعه خود دانستند و متناسب با آن در دل بحران‌ها حاضر شدند. نتیجه؟ تشکل‌ها بعضاً قربانی شدن آسیب‌دیدگان در حوادث بود. در این ماجرا صرفاً نمی‌توان دست به‌تکوهش مدیران و اعضای حاضر در تشکل‌های مردمی زد؛ بلکه سیاست‌های پیش‌گرفته شده در عرصه فعالیت‌های داوطلبانه کار را برای همراهی «ان‌جی‌او»‌ها با بزرگترین مجموعه مردم‌نهاد کشور سخت کرده بود؛ به شکلی که «تفاهم» جایز را به «تقابل» داده بود. این گسست زمینه فعالیت انفرادی در بزنگاه حادثه را به دنبال داشت؛ به طوری که تشکل‌ها بعضاً با موازی‌کاری در میدان حادثه حاضر می‌شدند و بی‌اطلاع از فعالیت‌های انجام‌شده، در منطقه مورد نظر دست به فعالیت می‌زدند.

چهره‌ها و «ان‌جی‌او»‌ها «ی‌ی‌ا» یادشده بعد از تجربه بحران‌های مختلف حالا به این باور رسیده‌اند که نیازی نیست که حتماً بلند شوند و به منطقه حادثه‌دیده بروند و یک‌تنه محموله خانوادگی، دانشگاهی و یا خیریه‌ای‌شان را به دست افراد محروم برسانند. آنها به این باور رسیده‌اند که نیازهای منطقه توسط کارشناسان شناسایی، دسته‌بندی و اولویت‌گذاری شده و می‌توانند با هماهنگی اقدام به کمک کنند. آنها به این باور رسیده‌اند که با همین حرف‌هایی که «فان‌نهاد دولتی» است و بی‌باید خودمان دست به کار شویم» خیلی‌ها وارد شده‌اند و اعتماد جلب کرده‌اند و فلنگ را بسته‌اند! آنها به این باور رسیده‌اند که تک‌روی‌ها و خود را در معرض دید قرار دادن‌ها که «من از بقیه نگران‌ترم» و «من آدم خوب حادثه‌ام» کار را برای امداد‌رسانی سخت‌تر می‌کند. مرحوم بیژن دفتری، سرتیم

امیر هاتفی‌نیا
روزنامه‌نگار

ورودی

نگاه اول

همدلی‌ای که برای نخستین بار شکل گرفت

کمال اکبری
معاون مشارکت‌های اجتماعی
وزارت کشور

و چگونه خدمات خود را ارائه دهند. در واقع، هماهنگی بین وزارت کشور، جمعیت هلال احمر و دادستانی برای هماهنگی سمن‌ها منجر به هم‌افزایی موثر شد، به‌طوری که الان به راحتی می‌دانیم در حادثه سیل، چقدر پول جمع‌آوری و در کجاها هزینه شده‌است.

یکی از ویژگی‌های خدمات‌رسانی در بحران سیل، شفاف‌سازی اقدامات سمن‌ها بود. از طرف دیگر هم فعالیت سمن‌ها گسترده‌تر شد. آنها خودشان را همکار و عامل خبری برای کاستن از تشویش ذهنی مردم دانستند. این همدلی برای نخستین بار بود که در کشور اتفاق می‌افتاد.

خوشبختانه سازمان‌های مردم‌نهاد، هلال احمر را از جنس خودشان می‌دانند. رویکرد آنها در زمینه تعامل با جمعیت هلال احمر مثبت است. افرادی که در هلال احمر مشغول به کارند، بحث مشارکت‌های مردمی و سازمان‌های مردم‌نهاد را جدی گرفته‌اند و از آن بهره‌برداری می‌کنند. آنها در کمری از فعالیت سمن‌ها دارند و دنبال مسیر گفت‌وگو هستند. نگاه سمن‌ها به هلال احمر اصلاً یک نگاه دولتی نیست.

در حال حاضر اعتماد متقابل خوبی بین سازمان‌های مردم‌نهاد و هلال احمر شکل گرفته‌است. امیدوارم با توافق‌نامه‌هایی که با سازمان داوطلبان هلال احمر برای هماهنگی با سازمان‌های مردم‌نهاد داشته‌ایم، اعتماد‌سازی‌ها و همکاری‌ها بیشتر و بیشتر شود.

نگاه دوم

ایجاد و تقویت سازمان‌های مردم‌نهاد، شاخص توسعه اجتماعی است

امیرالدین روح‌نواز
معاون جذب و سازمان داوطلبان

بارها با تشکل‌هایی مواجه شدیم که به دنبال برطرف کردن نیازها متناسب با اعلام نیازها بودند. به این شکل کمک‌ها تخصصی‌تر آرایه می‌شد و در نتیجه آسیب‌دیدگان با سرعت بیشتری خدمات دریافت می‌کردند.

غیر از وقفه‌ای که در اوایل دهه ۹۰ رخ داد، جمعیت هلال احمر - به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین سازمان‌های مردم‌نهاد که سابقه آن نزدیک به یک قرن است - همواره تجربه خوبی در تعامل با سایر نهادها مردمی داشته‌است. هلال احمر در سال ۸۲ اولین دستورالعمل خود را در تعامل با تشکل‌های غیردولتی تعریف کرد. بعد از انعقاد تفاهمنامه‌ها، پروژه‌های مشترکی اجرا می‌شد که تا ۶۰ درصد هزینه آن پروژه‌ها - اعم از نیروی انسانی، تجهیزات و هزینه‌های مستقیم مالی - را هلال احمر پرداخت می‌کرد. این مهم با دو هدف انجام می‌شد: جلوگیری از موازی‌کاری و توان‌افزایی.

این مسأله نشان می‌دهد که هلال احمر در راستای تعامل با تشکل‌های غیردولتی از سال‌ها پیش استراتژی تنظیم کرده‌است. در حال حاضر هم براساس برنامه‌های ۵ساله، جمعیت خود را موظف می‌داند که با سازمان‌های مردم‌نهاد تعامل داشته باشد.

نکته‌ای که باید به آن اشاره کرد این است که در سنوات گذشته دولت به منظور ایجاد بسترهای لازم برای توسعه نهادهای اجتماعی اقداماتی مثل تأسیس و حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد انجام داد. سازمان مدیریت در دهه هشتاد از هلال احمر کمک خواست تا در ایجاد انسجام و هماهنگی در هدایت تشکل‌های غیردولتی کمک کار دولت باشد که این کار هم در آن زمان انجام شد.

امروزه یکی از پایه‌های اساسی در اجرای برنامه‌های جمعیت هلال احمر تعامل و تفاهم با تشکل‌های غیردولتی و موسسات خیریه است. در این زمینه تفاهمنامه‌ای هم با مجمع خیرین منعقد شده که طی آن شعب‌استانی مجمع راه‌اندازی می‌شود.

شاخص توسعه اجتماعی برای کشورها، ایجاد نهادها و تشکل‌های اجتماعی است که تحت عنوان سازمان‌های مردم‌نهاد از آن یاد می‌شود. در واقع یکی از شاخص‌های کشورهای توسعه‌یافته، نهادسازی در این حوزه است. خوشبختانه ما در ایران در این حوزه به خوبی پیش می‌رویم و سرعت رشد مناسبی داریم و هر روز هم تعاملاتمان بیشتر می‌شود.

حضور موثری از سازمان‌های مردم‌نهاد در موضوع سیل شاهد بودیم. این را می‌توان جزو نخستین حرکت‌های منسجم و هماهنگ دانست. در ماجرای سیل ضمن آن که سازمان امور اجتماعی وزارت کشور زمینه تعامل را به وجود آورد، هلال احمر هم براساس تفاهمنامه‌های خود با تشکل‌ها، بستر حضور آنها را در صحنه فراهم کرد.

بخشی از تشکل‌ها در زمان حادثه فعالیت مردمی انجام می‌دهند؛ یعنی کارشان به شکلی که در چارچوب فعالیت‌های از پیش طراحی شده قرار گیرند، نیست؛ حضور آنها مقطعی و در زمان حادثه و برحسب احساساتی است که در جامعه ایجاد می‌شود. در گذشته، این عملکرد انسجام لازم را نداشت و در نتیجه تأثیرگذاری آن کم بود. اما در تجربه سیل، همه تشکل‌ها قبل از حضور در منطقه، نوع و میزان خدمات خود را اعلام می‌کردند. جمعیت هلال احمر هم براساس نیاز، مکان‌هایی را برای ارائه خدمات مشخص می‌کرد. می‌توان گفت که عمده خدمات سمن‌ها به خدمات پشتیبانی و بازتوانی بر می‌گشت. تعداد این تشکل‌ها رفته‌رفته زیاد شد و در خوزستان به اوج خود رسید.

نوع تعاملاتی که در جریان سیل به وجود آمد، آن را با بقیه حوادث متفاوت کرد. نمونه این تعامل‌ها، بحث اخذ مجوز برای جمع‌آوری کمک بود. زمانی که تشکل‌ها عاقلانه مجوز گرفتن برای جمع‌آوری کمک‌ها را متوجه می‌شدند، با همکاری لازم عمل می‌کردند. اگر این موضوع با تعامل پیش نمی‌رفت، طبیعتاً دلخوری پیش می‌آمد.

شاید در روزهای اول مقداری ناهماهنگی وجود داشت؛ اما در خوزستان نیازسنجی‌ها براساس اعلام نیاز مرکز کنترل و هماهنگی عملیات سازمان امدادونجات صورت می‌گرفت و سازمان‌های مردم‌نهاد در قالب همان نیازهای اعلام شده، اقدامات لازم را انجام می‌دادند. به این شکل نبود که مثل زلزله کرمانشاه با تجربه‌های پیش از آن، هر کس چیزی را که تشخیص می‌دهد به منطقه حادثه‌دیده ببرد و بخش کند. تمام اقدام‌ها براساس نیاز و الگوهای مصرفی که سازمان امدادونجات اعلام می‌کرد، انجام می‌شد. ما